

Fredags-
kronikkenAlexander
CappelenBård
HarstadOla
KvaløyKatrine
LøkenSimen
MarkussenMari
RegeKaren Helene
Ulltveit-Moe

Flokken eller individet?

Individualisme bidrar til mer innovasjon, høyere økonomisk vekst og mindre ulikhet.

Ikke vær et ettall på jorda. Ta vare på flokken din, sa Per Fugelli. Han målbar en bekymring for den «økende individualismen» - en bekymring som det er lett å få gehør for i Norge. For vi er stolte av dugnaden, fellesskapet og velferdsstaten, og kanskje en smule skeptiske til enerne, de som skiller seg ut, disse ett-tallene på jorden.

Det er i hvert fall lett å tenke slik om Norge, at kollektivet står sterkere enn enkeltindividet. Men det er ikke helt riktig. Og det skal vi sannsynligvis være glade for.

I en serie forskningsartikler viser Berkeley-professorene Yuri Gorodnichenko og Gerard Roland hvordan et lands kultur, spesielt målt langs aksen individualisme - kollektivism, henger sammen med et lands økonomi. For å måle et lands individualisme tar de utgangspunkt i en indeks utviklet av sosialpsykologen Geert Hofstede. Indeksen - som stadig blir oppdatert - viser grad av individualistisk versus kollektivistisk tankesett i nærmere 80 land. Her måles individuelle verdier som frihet, status og anerkjennelse, mot kollektive verdier som harmoni, samarbeid og lojalitet.

Kort sagt viser indeksen i hvilken grad folks selvbilde er knyttet til et «jeg» versus et «vi». I individualistiske land tenkes skjebnen å ligge i egne hender, mens i mer kollektivistiske land er skjebnen tettere knyttet til flokken.

USA, Australia og Nederland er på denne indeksen de mest individualistiske landene i verden, mens land som Kina og Pakistan er blant de mest kollektivistiske. Norge scorer godt over gjennomsnitt på individualisme, men vi ligger noe lavere enn våre naboland, Danmark og Sverige.

For verdiskapingen har individuelle og kollektive verdier hver sine fordeler og ulemper. Individualismen belønner enkeltprestasjoner i form av anerkjennelse og sosial status, men kan stå i veien for samarbeid. Kollektivismen, derimot, fremmer samarbeid og lagånd, men gir mindre anerkjennelse til dem som stikker seg ut.

Dette kan gi seg ulike utslag i ulike deler av produksjonspro-

Norge er et over gjennomsnittet individualistisk land, og det er godt nytt siden ny forskning viser at individualistiske samfunn er mer egalitære enn kollektivistiske. Foto: Javad Parsa.

Fredags- kronikken Ola Kvaløy

sessen. Mens individualistiske kulturer i større grad vil belønne innovatørene, og de som står bak de teknologiske gjennombruddene, vil kollektivistiske kulturer enklere koordinere de skrittvis forbedringene i de store produksjonshallene.

Mens farge-tv ble oppfunnet i det individualistiske USA, var det det mer kollektivistiske Japan som etter hvert utviklet de beste tv-ene.

Gitt denne fortellingen er det ikke opplagt hvilke kulturer som kommer best ut økonomisk. Berkeley-forskerne demonstrerer imidlertid at det er en sterk positiv sammenheng mellom grad av individualisme, produktivitet og brutto nasjonalprodukt (bnp) per innbygger. De viser også en sterk positiv sammenheng mellom individualisme og innovasjonsevne, målt ved hjelp av innovasjonsindekser og patentregistreringer. Sammenhengene synes også å gjelde seg gjeldende mellom ulike regioner og folkegrupper innen samme land.

Man kan selvsagt stille spørsmål ved årsakssammenhengene, og det er et tilbakevendende tema i samfunnsvitenskapen hvorvidt det er kulturen som påvirker økonomien eller omvendt. Berkeley-forskerne viser imidlertid ved hjelp av sofistikerte statistiske metoder hvordan årsakssammenhengen først og fremst går fra individualisme til økonomi, og ikke omvendt.

De viser også at graden av individualisme står seg veldig godt i «konkurransen» med andre forklaringer på forskjeller i lands økonomiske utvikling. Andre forklaringsvariabler, som

kvaliteten på landenes institusjoner, er viktige, men har ikke like stor forklaringskraft.

Snarere tyder forskningen på at gode institusjoner som demokrati og rettfærdig retts-håndhevelse får bedre fotfeste i land med individualistisk tankesett.

En potensiell nedside ved individualismen er den økonomiske ulikheten, skulle vi kanskje tro. Men slik er det ikke. I en fersk forskningsartikkel viser Carola Binder ved Haverford College at individualistiske samfunn i gjennomsnitt er mer egalitære enn kollektivistiske samfunn. Den økonomiske ulikheten er mindre og omfordelingen mer omfattende.

Hun forklarer funnene med at mennesker i individualistiske samfunn har høyere toleranse for - og tillit til - mennesker utenfor ens egen flokk. Dermed er en også mer villig til å støtte opp om omfordelingspolitikk bygget på ideen om universelle individuelle rettigheter.

Individualismen sørger også for å begrense de potensielt incentivdempende virkningene av omfordelingspolitikk, fordi anerkjennelse og sosial status ikke lar seg beskatte.

Anerkjennelsen av ett-tallene

En fersk forskningsartikkel viser at individualistiske samfunn i gjennomsnitt er mer egalitære enn kollektivistiske samfunn. Den økonomiske ulikheten er mindre og omfordelingen mer omfattende

på jorden, både de som stikker seg frem og de som faller utenfor, synes med andre ord å være viktig for å forstå utviklingen av den type velferdssamfunn som vi lever i.

Ola Kvaløy, professor i økonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger og NHH

Mer debatt s. 26-28 →

Å anvende skatt som et konkurransefortrinn strider mot grunnleggende intensjoner med vårt skattesystem.

Gregar Berg-Rolness, skattefaglig rådgiver for Tax Justice Network Norway, og Per Ingvar Olsen, professor ved Institutt for strategi og entreprenørskap ved BI

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen Telefon: 22 00 10 59 Sentralbord: 22 00 10 00 Epost: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom Underinnlegg/replikk: Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) Legg ved portrettfoto.

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.